

2 Timoti

Timoti hitte Pol belej asaŋ sopte kayyinj

1 ¹Timoti, nebe Pol. Nebe Al Kuruŋyen dufay po gama irde Yesu Kristuyen mere basaŋ al aposel himiriŋ hime. Aposelmiŋ himiriŋ gobe al kura Yesu Kristuya awalikde hike Al Kuruŋya hugiŋeŋ hinayiŋ yeŋ Al Kuruŋ belej biŋa tiyyiŋ go po gama irde gago aposelmiŋ niryiŋ. Niŋgeb ne aposelmiŋ gareb ge Timoti niŋ asaŋ gago kaŋ hime. ²Munaŋ gebe Al Kuruŋ niŋ saba girde himeke keŋkela po gama irde hayen goke tegbe urne nigen wor po yeŋ nurd guneŋ himyen. Irde hugiŋeŋ bubulkunjne wor po yeŋ nurd guneŋ himyen.

Niŋgeb Al Kuruŋya Doyaŋ Al Kuruŋniniŋ Yesu Kristuya belej hugiŋeŋ buniŋen girde faraŋ gurde bege isikamke iŋiŋ po hiwoŋ yeŋ gusuŋaŋ yirde hime.

Al Kuruŋyen meteŋ keŋkela teŋ hayinj

³Be, nebe wawuŋya naŋkahalya Al Kuruŋ mere irde heŋyabé hugiŋeŋ ge niŋ bene sir ma yeŋ hiyen. Irde Yesu Kristu niŋ hekkeŋ nurde hayen goke Al Kuruŋ iŋiŋ nurd uneŋ himyen. Al Kuruŋbe bikkeŋ asine yago belej doloŋ irde hinhan. Niŋgeb ne wor bener mat wukkeŋ nурdeya doloŋ irde himyen. ⁴Ne gubul teŋ naŋa hoyajde kweŋ timekeb go ma keneŋ heŋ yeŋ eseŋ nurariŋ goke bene sir ma yeŋ hiyen. Niŋgeb kuŋ geneŋ amaaŋ wor po hemewoŋ yeŋ nurde hime. ⁵Irde beger mat fudinde wor po Yesu Kristu niŋ hekkeŋ nurde hinhan goke wor bene sir ma yeŋ hiyen. Ge belej Yesu Kristu niŋ hekkeŋ nurde hayen gobe abuyge Loisya momke Yunisya belej wa nurdeb saba girkeb ge manaaŋ hekkeŋ nurariŋ. Niŋgeb gayenter manaaŋ fudinde gwahade po hekkeŋ nurde ha yeŋ nurde hime.

⁶Gwahade niŋgeb, Al Kuruŋyen meteŋ teŋ teŋ ge bikkeŋ hanne tonanger yerde Holi Spirityen tareŋ niŋ gusuŋaŋ irmeket guniŋ goyen

kak fu irke melak kuruj hiyyej go gwahade yara sopte sañij po irde metej teñ hayij yen gago bebak girde hime. ⁷Ga ginej hime gabe Al Kuruj beleñ Holi Spirit dunyij gobe kanduk yenej kafura hej hej ge ma dunyij geb gago ginej hime. Holi Spirit dunyij gobe sañij po hej Al Kurunja al hoyanya niñ amajen nurde hinayij irde megen niñ dufay buluj fole irde hinayij yejbe gogo dunyij.

⁸Ninjeb Doyañ Al Kurujniniñ ge al diliñde huwarde tagal tagal niñ memya ma hej hayij. Nebe mata buluj kura ma timiñ. Gega yej ge tagalde kuñ hime goke igit ma nurde haj mar beleñ nad fere nirañ. Irkeb al beleñ tagal nunej giwgiw nirde haj gobe nurde ha gogo. Goyenbe go nurdeb memya ma hawayij. Gwaha titjeñbe ne teñ himyen yara, ge manaj Al Kurunyen tarenđe mere fudinde Yesu niñ yitiñ mere goyen tagalde hejya kanduk yenej hayij goke bada ma hawayij. ⁹Al Kurunjbe nej gayen mata buluj bana mat dumulgañ tikeb dirjeñ wej hitirij. Irde nej gayen, “Megen niñ mar mata buluj miňyañ gwahade moj, delner wukkej po hinayij,” yejbe hoy diryiñ. Go diryiñ gobe mata igit kura teñ hiteke denejya ma diryiñ. Yingej nej ge dufaymiñ bikkej kiriyij goyen po gama irdeb buniñej dirde faraj durdeb gogo dumulgañ teñ yingeñ hitte dukuriñ. Goyenbe nej buniñej dirde faraj durd durd niñ dufaymiñ kiriyij gobe gayamukkek moj. Bikkej wor po megejya nañkiñya gayen forok ma yekeya nej kame wor po forok yitiñ gayen gake buniñej nurde faraj durej yejbe nej ge teñ dufaymiñ goyen Yesu Kristu haniñde kirijin. ¹⁰Irkeb Al Kuruj beleñ dufaymiñ kiriyijde gor mat wañ wanbe gago Yesu Kristu, mata bulujniniñde mat Dumulgañ teñ teñ Al gore megen gar katejbe Al Kuruj beleñ buniñej dirde faraj durej yej dufay hej hiyen goyen kawan iryij. Be, kawan ire yejbe gogo kamyiñde mat huwardeb kamde kamdere niñ tarej goyen isikamyij. Irde Satanyen yufuk bana po hej Al Kuruj diliñde kamtiñ yara hityende matbe Al Kuruj dirjeñ wej hej gayenter manaj kame kame wor hugijeñ yejya awalikde po hej epte ma kamtek beleñ goyen nej beleñ nurde bebak teñ gama irnayij yej mere fudinde yingeñ ge tagaltiñ goyen dikala diryiñ. ¹¹Munañ nebe Yesu niñ mere fudinde goyen tagalde tukunje saba yirde hayij yej Al Kuruj beleñ, “Yesuyen mere basañ al hawayij,” ninejbe metej goyen nunyij. ¹²Ninjeb metej gwahade tejbe kanduk kenen hime gago. Goyenpoga ne beleñ hekken nurde unej himyen al Al Kuruj gobe gwahade yej keñkela nurd unej himyen geb, koyare hime gayen gake memya ma hej hime. Irde Yesu niñ tagaltiñ mere fudinde goke manaj memya ma hej hime. Goyenbe memya ma hej hime gote miňbe gogo po moj. Al Kurunjbe ne doyañ nirde hiyen yej ulneya tonneya tumñañ haniñde yirmiriñ goyen yej beleñ keñkela doyañ nirde hike kuñ kuñ kame Yesu mulgañ hej wayyeñ nalu funande goyenter manaj fudinde wor po doyañ nirde hiyen yej nurde hime geb, gago

memya ma hej hime. Niğeb Al Kurunya Yesu Kristuyabe gwahade nirde haryen geb, ge wor igin gwaha giriryej geb, hañkapyä ginhem gwahade po memya ma hej hayiñ.

¹³ Irdeb al saba yird yird meteñ tiyeñ yeñbe saba fudinde girde himeke nurde hinhan goyen go po gama irde saba yirde hayen geb, igin gwahade po saba yirde hayiñ. Bada ma hawayiñ. Irde gwaha teñ heñyabe Yesu Kristu beleñ po doyañ girde hikeya Al Kuruj niñ hekkeñ nurde yeñya al hoyanja niñ amajey nurde hayiñ. ¹⁴ Irde Al Kuruj beleñ, "Yesu niñ yitiñ mere gobe igin niğeb, al saba yirde hayiñ," gineñbe meteñ gunyiñ geb, mere goyen keñkela hej doyañ irde hayiñ. Irkeb mere goyen al kura beleñ epte ma buluñ irnayiñ. Goyenbe gere sanjide moj. Deyya hitte hi al Holi Spirit gote tareñdebe mere goyen doyañ irde hayiñ.

¹⁵ Be, memya ma hawayiñ ginhem gega, Figelusya Hermogenes yabe Yesu gama irde hañ mar hoyaj Esia^a nañare hañ goyen budam wor pobe koyare hime gayen gake memya hej harhok nunenje nubul tiyan gobe nurde ha gogo. ¹⁶⁻¹⁷Goyenpoga Onesiforus be wañ Rom taun kuruñde forok yeñbe ne niñ nañkeney kuñ kuñbe ninyiñ. Neneñbe koyare hime gake memya ma hej faraj nurde hugiñey wañ nintiñde po hike dufayne kandukleyen goyen hipirkeñ nurde hinhem. Goke teñbe Doyañ Al Kurujniniñ beleñ Onesiforus yen diriñmijmiñ goyen bunijen yirde unwoñ yeñ nurde hime. ¹⁸ Yeñbe bikkeñ Efesus taunde hinhem goyenter wor al gore faraj nurde hinjin kuruñ gobe nurde ha gogo. Niğeb goke teñbe nału funañdeb Doyañ Al Kurujniniñ beleñ bunijen irde murunjem igin unwoñ yeñ nurde hime.

Tareñ heñbe al saba yird yird meteñ goyen al hoyaj manaj yunayıñ

2 ¹Niğeb urne, ge manaj Yesu Kristu beleñ bunijen girde igin igin girde hi bana heñbe mekerke Al Kuruj beleñ faraj gurkeb tareñ hawayiñ. ² Gebe hakot neya kuñ heñya saba girde hinhem. Gega ne po moj. Al hoyaj manaj saba girde hinhem gwahade goyen po Yesu niñ saba girde hinhan. Niğeb al kura igin hekkeñ nûrd yuntek irde keñkela al saba yird yird mata nurde hañ goyen yeneñbe go mar goyen muñ po yade saba girde hinhet gwahade goyen po saba yirde hayiñ. Irkeb yeñ wor mere goyen basaq hej al hoyaj wor saba yirde hinayiñ.

³ Be, nej Yesu Kristuyen meteñ marbe yeñ ge teñ kanduk yeneñ hityen gega, goke ma busaharde hityen gwahade po, ge manaj fulęja al fudinde wor po yara heñbe nej teñ hityen gwahade po teñ hayiñ. Fulęja al fudinde wor pobe doyañ almiñde mere nurde meteñ teñ heñya kanduk kura kinyen goyenpoga, go ma busaharyeñ. ⁴ Irde fulęja al gobe doyañ

^a 1:15 Esia naña gobe gayenter niñ Esia naña kuruñ goke ma yitiñ. Gayenterbe Turki inej hañyen.

almiŋ̊ daha mat kura amajeŋ̊ nurd nunyeŋ̊ yeŋ̊be fulęja mar moŋde mata tubul teŋ̊ fulęja marte mata goyen po gama irde hiyeŋ̊. Gobe meteŋ̊eŋ̊ gega, bada ma hiyyen. Niŋgeb ge manaj gwahade po, Doyaŋ Al Kurunyeŋ̊ beleŋ̊ daha mat kura amajeŋ̊ nurd nunyeŋ̊ yeŋ̊be Al Kurunyeŋ̊ meterę alyen matabe meteŋ̊eŋ̊ gega, goyen po gama irde hayinj. ⁵Be, Yesuyen meteŋ̊ al gote maya mere kurabe al kura kup yeŋ̊ yeŋ̊ karire hiyeŋ̊ al gote mata yara. Al gobe kari gote mata goyen keŋkela ma gama irde kup yeŋ̊ kuyeŋ̊ gob epte ma murungem tiyyeŋ̊. Hubu wor po. Be, karire niŋ̊ mata miŋyaŋ̊ gwahade goyen po, Yesuyen meteŋ̊ mar beleŋ̊ gama irtek mata manaj haŋ̊. Niŋgeb ge manaj yende meteŋ̊ al niŋgeb, meteŋ̊ marmiŋ̊ gote mata keŋkela po gama irde hayinj. Gogab kame yeŋ̊ beleŋ̊ gote murungem gunyeŋ̊. ⁶Be, Yesuyen meteŋ̊ al gote siraw mere kurabe gahade. Be, biŋge meteŋ̊ teŋ̊be kame nen nen nalu forok yeke ganuŋ̊ wa biŋge goyen yade niyyeŋ̊? Al hoyaj moŋ. Meteŋ̊ miŋ̊ al gore wa forŋ̊eŋ̊ kaŋ̊ niyyeŋ̊. Gega biŋgebe dulŋ̊eŋ̊ ma forok yeke niyyeŋ̊. Meteŋ̊ kuruŋ̊ wor po teŋ̊ gab niyyeŋ̊. Niŋgeb ge manaj gwahade po, Yesu niŋ̊ meteŋ̊ kuruŋ̊ po teŋ̊ hayinj. Irde meteŋ̊ go teŋ̊ heŋ̊ya kandukŋ̊eŋ̊ wor po nurde hayinj goyenbe, kurut po yeŋ̊ hayinj. Irkeb kame yeŋ̊ beleŋ̊ gote murungem gunyeŋ̊. ⁷Be, mere girhem gabe Doyaŋ Al Kurunjeŋ̊ beleŋ̊ faraŋ̊ gurkeb mere gote miŋ̊ goyen tumŋ̊aŋ̊ igiŋ̊ bebak tiyayiŋ̊ geb, mere girhem gabe keŋkela dufay hawayinj.

⁸Be, bikkeŋ̊ Israel marte doyaŋ̊ al kuruŋ̊ Dewit gote miŋde niŋ̊ al Yesu Kristu, Al Kurunjeŋ̊ beleŋ̊ kamyiŋde mat isaŋ̊ hekeb huwaryiŋ̊ al goke bege sir ma yiyyeŋ̊. Yesu niŋ̊ ginhem gabe mere fudinde ne beleŋ̊ tagalde tukuŋ̊ himyen gogo. ⁹Munaŋ̊ Yesu niŋ̊ igiŋ̊ ma nurde haŋ̊ marbe dahan̊ mere goyen tagalde tukuyeŋ̊ yeŋ̊be buluŋ̊ buluŋ̊ nirde kawe al kura nirtiŋ̊ yara nade fere nirde koyare neraŋ̊ hime gago. Goyenpoga Al Kurunyeŋ̊ mere Yesu niŋ̊ yitiŋ̊ goyen al budam nurde tukuŋ̊ haŋ̊ gobe al kura beleŋ̊ epte ma isikamtek hi. ¹⁰Be, Al Kurunyeŋ̊ merebe gwahade geb, Al Kurunjeŋ̊ beleŋ̊ nawaryiŋ̊ gwahade po alya bereya kame yawareŋ̊ yeŋ̊ bikkeŋ̊ dufaymiŋde basiŋ̊ yiryiŋ̊ goyen manaj mere goyen nurde gama irkeb yawaryeŋ̊. Irkeb go mar gobe Al Kurunjeŋ̊ turŋ̊aŋ̊ yan̊ goya hugiŋ̊eŋ̊ hinayiŋ̊ goke teŋ̊be meteŋ̊ teŋ̊ himyen. Irde meteŋ̊ teŋ̊ heŋ̊ya kanduk kurayen kurayen yeneŋ̊ himyen gega, mukku ma teŋ̊ goya goya tareŋ̊ po heŋ̊ himyen. ¹¹Be, Yesu niŋ̊ teŋ̊be kanduk yeneŋ̊ yeneŋ̊ goke mere fudinde kura gaha yeŋ̊ haŋ̊yen:

“Yesu beleŋ̊ nende mata buluŋ̊ niŋ̊ teŋ̊ kamyiŋ̊.

Irke neŋ̊be yeŋ̊ ge dufayniniŋ̊ tareŋ̊ irtiŋ̊ geb, mata buluŋniniŋ̊ bikkek manaj kamtiŋ̊ hi.

Niŋgeb neŋ̊be kamyiŋde mat huwaryiŋ̊ al Yesuya hugiŋ̊eŋ̊ hitek.

¹² Yesu niŋ̊ kanduk yeneŋ̊ hitien gega, mukku ma teŋ̊ saŋ̊iŋ̊ po hetek gobe kame yeŋ̊ya heŋ̊ det kuruŋ̊ gayen doyaŋ̊ yirde hitek.

Munaŋ Yesu pel irde harhokniniŋ untek gob kame yeŋ wor harhok dunyeŋ.

¹³ Neŋbe, “Yeŋ po gama irde hitek,” yeŋ hityen gega, soŋ heŋ hityen.

Munaŋ yeŋbe neŋ gayen yende wor po yeŋ nurde harhok duntek ma irde hi geb, biŋa tiyyiŋ goyen po gama irde hiyen,” yeŋ hanjen.

Al Kuruŋ diliŋde meteŋ almiŋ igit̄ iŋiŋ hawayiŋ

¹⁴ Be, al kura yade saba yirde hayiŋ ginhem mar goyen saba girde hime gayen basaŋ heŋbe saba yirde bebak yirde hayiŋ. Usi saba marya usi meremiŋ goke kadom mohoŋde teŋ haŋ gobe det igit̄ kura ma forok yeŋ hiyen. Irde mere gwahade tikeb marmuyaŋ yirde haŋ mar gote dufaymiŋ manaŋ buluŋ wor po heŋ hanjen. Niŋgeb saba yirde hayen mar goyen, “Usi saba mar goya kadom mohoŋde ma teŋ hinayiŋ,” yineŋ Al Kuruŋ diliŋde saŋiŋ po hayhay yirde hayiŋ. ¹⁵ Munaŋ Al Kuruŋyen meteŋ al igit̄be Doyaŋ Almiŋ gote mere fudinde goyen fudinde mat tagalde al saba yirde hiyen. Irde meteŋ teŋ hi goke Al Kurunya alyat diliŋde memya ma heŋ hiyen. Niŋgeb ge manaŋ Al Kuruŋ beleŋ meteŋ alne igit̄ yeŋ neneŋ hiyen yeŋ kurut wor po yeŋ hayiŋ. ¹⁶ Irde mere niŋ miŋmoŋ megen niŋ dufay buluŋ po ga kuruŋ hitiŋ mere teŋ teŋ mata goyen yilwa irde gisaw po hayiŋ. Go mata buluŋ goyen epte ma tubul titek haŋ marbe mata go po teŋ kuŋ kuŋ buluŋ wor po heŋ epte ma Al Kuruŋ palap irtrek mata teŋ hinayiŋ geb, gago gineŋ hime. ¹⁷ Go mar gote sababe al kura uliŋde usu kuruŋ kura forok yeŋ sikkeŋ bida heŋ kuŋ hiyen go gwahade goyen po, Yesu nudt untilŋ mar gote dufaymiŋ buluŋ yiriŋ. Mata buluŋ gwahade teŋ haŋ mar kurabe Himeneusya Filetusya gogo. ¹⁸ Irem gobe Al Kuruŋyen mere fudinde goyen tubul teŋbe, “Yesu niŋ dufayniniŋ tareŋ irtiriŋ nalu goyenter tonniniŋ gergeŋ hamiaŋ gobe kamtiŋde mat huward huward mata gogo forok yiriŋ. Niŋgeb ulniniŋ kamyerde mat huward huward matabe hubu,” yeŋ usi wor po teŋ haryen. Irkeb Yesu nudt untilŋ mar kurabe sabamiŋ nurdeb Yesu niŋ dufaymiŋ saŋiŋ irtiŋ goyen buluŋ heŋ haŋ. ¹⁹ Gega Yesuyen alya bereya sios Al Kuruŋ beleŋ forok irtiŋ gobe tola tareŋ po yimiytiŋ go gwahade yara geb, go ma buluŋ hiyyen, saŋiŋ po hiyen. Sios goke Al Kuruŋyen asanđeb, “Doyaŋ Al Kuruŋbe alya bereyamiŋ goyen keŋkela nudt yuneŋ hi,” yitiŋ hi. Irdeb, “Al kura yinjeng ge yeŋ, ‘Nebe Doyaŋ Al Kuruŋyen al,’ yeŋ hi al gobe mata buluŋ teŋ teŋ mata tubul po tiyyeŋ,” yitiŋ hi.

²⁰ Be, sios bana igit̄ meteŋ titek alya bereya goke maya mere mat bebak gireŋ tihim. Be, hora alyen ya kuruŋ bana goybe koroŋ kurayen kurayen haŋ. Kurabe golya silwaya beleŋ keŋkela wor po yirtiŋ haŋ. Kurabe heya megeŋya beleŋ po mali malinjeng yirtiŋ goyen manaŋ haŋ. Koron kura golya silwaya beleŋ keŋkela wor po yirtiŋ gobe koron igit̄, damum hende wor po geb, dula matarebe koron igit̄ goyen yade binje

yerde nen hanjen. Munaŋ heya megejya beleŋ mali malineŋ yirtiŋ gobe koron igiŋ moŋ geb, mali nebanja biŋge dikŋeŋ gwahade goyen gor yerde yukuŋ yemeyde hanjen. ²¹Be, maya mere gote miŋbe gahade: al kura Yesu gama irde hi al beleŋ usi saba marya awalik heŋ saba buluŋmiŋ goyen ma gama irde yiŋgeŋ buluŋ ma hiyyeŋbe al gobe mel gote tikiŋ miŋmoŋ geb, Doyaŋ Almiŋ diliŋde wukken po hiyen. Irde Doyaŋ Almiŋ gote meteŋ igiŋ goyen tumjaŋ igiŋ titek ala hiyen. Niŋgeb koroŋ igiŋ gwahade gobe miŋ al beleŋ biŋge nen nen nalu karkuwajyan biŋge igiŋ yerde nen hanjen gwahade goyen po, al goyen manaŋ Doyaŋ Almiŋ beleŋ, “Al gabe wukken niŋgeb, keŋkela meteŋne tiyyen,” yeŋbe meteŋmiŋ igiŋ untek hiyen.

²²Niŋgeb gebe al foŋeŋde dufay buluŋya mata buluŋya gobe yubul tiyyaiŋ. Yubul teŋbe beger mat fudinde wor po Doyaŋ Al Kuruŋninin doloŋ irde kasor irde haj mar beleŋ mata teŋ hanjen gwahade goyen po teŋ hayiŋ. Mata be gahade: Al Kuruŋ diliŋde huwak po heŋ heŋ mata, yeŋ ge hekkenj nerd nerd mata, Doyaŋ Al Kuruŋya al hoyanya niŋ amajeŋ nerd nerd mata. Irde bege kamke igiŋ po heŋ heŋ mata. Mata igiŋ kuruŋ gwahade goke po biŋge kamtiŋeŋ teŋ hayiŋ. ²³Irdeb al foŋeŋde mata kurabe kadom mohonjde teŋ heŋbe gor mat arde hanjen geb, gebe mata gwahade ma teŋ hayiŋ. ²⁴Gebe Doyaŋ Al Kuruŋyen meteŋ al niŋgeb, meteŋ marmiŋde mata po gama ireŋ yeŋbe kadom mohonjde ma teŋ hayiŋ. Gwaha titŋeŋbe bearar hende moŋ, bekkenjde mere yirdeb igiŋ igiŋ yirde hayiŋ. Goyenbe al yuŋkureŋ yuŋkureŋ hitte po moŋ, tumjaŋ ala po gwaha yirde hayiŋ. Irde al saba yird yird mata keŋkela nurde hayiŋ. ²⁵Munaj dufay buluŋ kerde asogo girde haj mar goyen bearar hende ma mere yirde hayiŋ. Bekkenjde mere yirde keŋkela saba yirde heŋyabe Al Kuruŋ beleŋ mel goyen daha kura yirke mata buluŋmiŋ yubul teŋ Al Kuruŋ hitte biŋ mulgaŋ hekeb Al Kuruŋyen mere gote saba fudinde goyen keŋkela bebak tiwoŋ yeŋ nurdeya saba yirde hayiŋ. ²⁶Irdeb mel gobe Satanyen usi mere po gama irde hanjen geb, saba yirde heŋyabe mel goyen sabage nurde buluŋde hite yeŋ biŋ bak yeke Satan gote usi go ma gama irwoŋ yeŋ nurdeya saba yirde hayiŋ.

Yesu mulgaŋ heŋ heŋ niŋ doyaŋ heŋ heŋ goyenterbe mata buluŋ kuruŋ forok yenayıŋ

3 ¹Goyenpoga gayenter mat kuŋ nalu funaŋ beleŋ heŋ hikeb mata buluŋ kurayen kurayen forok yeke mata gote kanduk karkuwaj karkuwaj gore heŋ heŋniniŋ buluŋ wor po yirde hinayiŋ. Niŋgeb nalu gwahade forok yeŋ hinayiŋ goyen nurdeya ga hayiŋ. ²Be, mata buluŋ gobe gahade: alya bereyabe yiŋgeŋ ge po nurdeb hora yad yad niŋ po dufay kuruŋ heŋ hinayiŋ. Irde ne epte yeŋ nurdeb Al Kuruŋya kadomya palap ma yirde nanyaŋ yirde teŋ hinayiŋ. Irde naniŋya miliŋyat mere

ma gama irde hinayıŋ. Irde al kura belej faraŋ yurde hinayıŋ gega, goke igiŋ ma nurd yunęŋ hinayıŋ. Irde megen niŋ mata wukkeŋ moŋ goyen po gama irde hinayıŋ. ³ Irde al hoyan niŋ amajeŋ ma nurde hinayıŋ, al kura buluŋ yirtiŋ goyen halde ma yunęŋ hinayıŋ, irde mere buluŋ mat yirde hinayıŋ. Irde uliŋde po amaj hetek dufay epte ma fole irtek hinayıŋ, irde beremya dirjeŋ weŋ yagoya gasa yirde buluŋ po yirde hinayıŋ. Irde mata igiŋ niŋbe amajeŋ ma po nurdeb ⁴yinjeŋ igiŋ heŋ heŋ ge po nurde al usi yirde hinayıŋ. Irde kame kanduk forok yetek goyen ma keneŋya mali ga lawlaw yeŋ hinayıŋ. Irde usi dufay go gama irdeb dufaymiŋbe Al Kuruŋ gama irtiŋbe uliŋde po amaj hetek mata buluŋ po gama irde hinayıŋ. ⁵ Al gwahade gobe hende hendem po Al Kuruŋ palap irde hinayıŋ geb, biŋde mat fudinde palap ird ird mata gote igineŋbe hubu wor po. Mel gobe hende hendem po Al Kuruŋ palap irde haŋ. Ningeb mata gwahade teŋ haŋ mar gobe yilwa yirde hoyan muŋ po pat yeŋ hayin.

⁶ Be, mata buluŋ gwahade teŋ haŋ mar goyen kurabe bere kura dufaymiŋ tareŋ moŋ araeŋ mata buluŋde kattek gote yare hurkuŋbe usi yirde biŋ yawarkeb yende yufukde heŋ usi meremiŋ go po gama irde haŋ. Bere gobe mata buluŋmiŋ bikkekbe Yesu belej halde yuntiŋ gega, goyen go keŋkela ma bebak teŋbe gwaha ma dertiŋ yeŋ kandukŋeŋ wor po nurde hanjen. Irde mata buluŋ kurayen kurayen gwaha titek moŋ goyen titek yirkeb bada hetek moŋ geb, go po gama yirde hanjen. ⁷ Bere gwahade gob saba hugiŋeŋ nurde hanjen gega, Al Kuruŋyen mere gote saba fudinde goyen bebak teŋbe go hende tareŋ hetek yara gega, epte moŋ po. Ningeb usi saba mar bere buluŋ yirde haŋ goyen yeneŋ yilwa yirde hoyan muŋ po pat yeŋ hayin. ⁸ Munaŋ usi saba gore bere dufaymiŋ saŋiŋ moŋ goyen buluŋ yirde haŋ mar gobe bikkeŋ Isip niŋ doyaŋ al kuruŋ Fero yufukde heŋbe Fero belej yinke karan mata teŋ hinaryum al irawa Yanisya Yambrisya yara. Irem goreb Al Kuruŋyen mere Mose belej yiriŋ goyen asogo irde hinaryum gwahade goyen po, usi saba mar gobe Yesu niŋ mere yitiŋ gote saba fudinde goyen asogo irde haŋ. Mel gobe Uŋgura belej dufay igiŋ kertek gasuŋbe teŋ pasi. Irde Yesu Kristu niŋ dufaymiŋ tareŋ ma irde haŋ. Ningeb Al Kuruŋ belej mel gobe diriŋne weŋ yeŋ ma nurd yunęŋ hi. ⁹ Yanisya Yambrisya belej usi tiyaryum goyen kawan forok yeke al nurd pasi hekeb meremiŋ kuruŋ ma hiriŋ gwahade goyen po, mel goreb alya bereya usi yirde buluŋ yirde haŋ gega, al budam bebak teŋbe gama ma yirkeb usi meremiŋ gobe kuruŋ ma hiyyeŋ.

Saba nurde hinhan goyen po gama irde hayin

¹⁰ Be, ne belej al saba dahade yirde mata dahade teŋ himyen, irde dufayne dahade kerde Al Kuruŋyen meteŋ teŋ himyen goyen keŋkela nurde ha gogo. Nebe Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurde himyen, irde al kura

matamiñ igin hewoñ yej doyañ hej hej ge piñeñ ma hej himyen. Irde alya bereya goke amaneñ nurde yuneñ himyen. Irde kanduk forok yeke goke mukku ma tej goya goya tareñ po hej himyen. ¹¹ Nebe al beleñ buluñ buluñ nirde hike kanduk yeneñ himyen gobe wawuñ uñkureñ po moñ. Antiok, Aikoniamyabe Listra taunya bana goj hinhemeyabe ne ulner kanduk budam forok yamiñ. Goyenterbe goj niñ al beleñ Yesu niñ yitiñ mere goke igin ma nurde buluñ buluñ nirke goj hej hej niñ meteñeñ wor po nirde hin hin. Gega goke mukku ma tej goya goya sañiñ po hej hin hem. Goj hej meteñebe tej hin hem po. Irkeb Al Kuruñ beleñ kanduk yeneñ himeke neneñebe faraj nurke gago hime. ¹² Fudinde wor po, Yesu Kristuya awalikde po hej mata huwak po titek nurde hañ mar kuruñ gobe mata goke igin ma nurde hañ mar beleñ asogo yirde buluñ buluñ yirke kanduk kuruñ yeneñ hinayiñ. ¹³ Munañ mata buluñ tej al usi yirde hañ mar gobe mata buluñ po tej kuñ kuñbe buluñ wor po henayiñ. Mel gobe Uñgura beleñ lom yirke mata buluñde katnayiñ. Goyenbe igin hite yej nurdeb al hoyaq saba igin mat yirhet yej buluñ mat saba yirke al hoyaq goyen manañ buluñde katnayiñ.

¹⁴⁻¹⁵ Goyenpoga gebe Al Kuruñyen mere asanđe katiñ gob ganuñ mar beleñ saba girde hinhan gobe nurde ha. Irde hako diriñ heňya mere goyen saba girde hike gote miñ bebak tej hinhan goyen po wañ wañ gayenter manañ nurde ha gogo. Ningeb saba fudinde goyen tareñ po tanarde hayiñ. Al Kuruñyen mere asanđe katiñ gobe mali mere asanđe katiñ gwahade moñ. Hoyaq wor po. Asanđe mere katiñ goyen gigeñ kapyaq hejbe wuk yejbe Yesu Kristu niñ dufayge tareñ irariñ. Irke Al Kuruñ beleñ mata buluñ bana hinhande mat gumulgañ tiyyiñ gogo ha. ¹⁶ Al Kuruñyen mere asanđe katiñ gobe tumjañ Al Kuruñ beleñ bikkeñ meteñ marmiñ ketal yurke asanđe kayamiñ geb tonjeñ yañ. Niñgeb al kura beleñ kapyaq hekeb mata damiñbe fudinde goyen mere gore saba yirde mata buluñmiñ yikala yirke bebak tejbe yubul tej hanjen. Irde mere gore Al Kuruñ diliñde mata huwakbe gogo yej yikala yirde hi. ¹⁷ Ningeb Al Kuruñyen alya bereyabe Al Kuruñyen mere beleñ ep yirtiñ hinayiñ. Gogab meteñ kurayen kurayen Al Kuruñ diliñde igin gobe igin ala po tej hinayiñ.

Al Kuruñ beleñ meteñ guntiñ goyen tumjañ pasi po yirayiñ

4 ¹ Be, Yesu Kristube Doyañ Al Kuruñ hej wañbe al diliñ gergejya kamtiňya goyen tumjañ gabu yirde al iginja buluňya pota yirde matamiñ gote murunjem nende gigen yunyeñ. Niñgeb Al Kuruñya Yesu Kristuyat diliñ mar mere sañiñ po gireñ tihim. ² Mere gobe gahade: Al Kuruñyen mere tagalde tukun hayiñ. Irde hugineñ tagal tagal niñ gitik po tej hayiñ. Al beleñ mere goyen nurde gama irnayiñ ma gama ma irnayiñ gega, gebe hugineñ tagal tagal niñ gitik po tej hayiñ. Irde mata

buluŋmiŋ yeneŋbe sope yirde hayiŋ. Irde al kurab mata buluŋmiŋ goke yineŋ teŋ hayiŋ. Irde mata igiŋ teŋ teŋ dufaymiŋ saŋiŋ po yirde hayiŋ. Goyenbe gwaha yirde heŋyabe al goyen araj po matamiŋ igiŋ po hewoŋ yeŋ doyaŋ heŋ ge piŋeŋ ma heŋ hayiŋ. Bekkeŋde po saba yirde hayiŋ. ³Fudinde wor po kamebe alya bereya beleŋ saba fudinde nurtek ma yiryeŋ. Irde megen niŋ mata buluŋ titek dufay po gama irdeb saba kura uliŋde hapek yan nurtek goyen saba dirnaŋ yeŋbe usi saba mar po budam yade hinayiŋ. ⁴Usi saba mar yade hinayiŋ mar gobe saba fudinde nurtek goyen tubul teŋbe megen niŋ usi baraŋ po palŋa yirde fudinde yeŋ nurde gama yirde hinayiŋ.

⁵⁻⁶Be, nebe Roma gabman beleŋ mayteke kami yeŋ bikken mere sege iramiŋ geb, megen ga tubul teŋ kamtek nalunebe binde heŋ hi yeŋ nurde hime. Goke teŋbe nigeŋ Al Kuruŋ une yeŋ kamde kamde niŋ hugineŋ gitik teŋ hime gago. Niŋgeb megen gar ulyaŋde hayiŋ kuruŋ gobe keŋkela po dufay heŋ ga mata teŋ hayiŋ. Kanduk yeneŋ hayiŋ gega, goke mukku ma teŋ goya goya tareŋ po hayiŋ. Meremiŋbe tagalde po hayiŋ. Gebe Al Kuruŋyen meteŋ al geb, meteŋ dahade kura gunyeŋ gobe tumiaŋ pasi po irayiŋ. ⁷Munaŋ nebe Al Kuruŋyen meteŋ niŋ igiŋ ma nurde haŋ mar beleŋ asogo nirde hanjen gega, nebe goke kafura ma heŋ fole yird yird niŋ kurut wor po yeŋ himyen. Irde Al Kuruŋ niŋ hekken nurd nurd mata goyen tareŋ po tanarde himyen. Irde kup yeŋ yen karire haŋ mar beleŋ kup yeŋ kuŋ murunjde forok yeŋ haŋ go gwahade goyen po, ne manaj Al Kuruŋ niŋ meteŋ teŋ teŋbe gago funaŋ kamtek nalune binde hihi. ⁸Gwahade niŋgeb Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ huwak po neneŋbe yeŋ sopte waŋ waŋ nałure matane gote murunjgem nunyeŋ. Goyenbe ne po moŋ, yeŋ mulgaŋ heŋ heŋ niŋ doyaŋ heŋ haŋ mar goyen tumiaŋ matamiŋ huwak gote murunjgem yunyeŋ. Yeŋbe alya bereyat mata igiŋya buluŋya goyen huwak mat po pota yirde gote murunjgem yuneŋ yuneŋ al geb, gwaha po diryeŋ.

Timoti, araeŋ po wayayiŋ

⁹⁻¹²Munaŋ meteŋ kadniniŋ Demasbe megen niŋ mata goke dufay heŋ heŋ mata gore tuluŋ tike hapek yan nurdeb nubul teŋ Tesalonaika taunde kuriŋ. Kresensbe Galesia naŋare kuriŋ. Irde Taitusbe Dalmesia naŋare kuriŋ. Munaŋ Tikikusbe Efesus taunde teŋ kermekе kukeb Luk po gab neya har. Niŋgeb gar waŋ waŋ beleŋ kura keneŋbe araeŋ po wayayiŋ. Goyenbe Makbe Al Kuruŋ beleŋ meteŋ nuntiŋ goyen igiŋ faraŋ nuryeŋ yeŋ nurde hime geb, waye yeŋyabe Mak ineq gab tumiaŋ wayiryeŋ. ¹³Irdeb amilne Troas taunde Karpusyen yare tubul timiriŋ goyen manaj teŋ wayayiŋ. Irde asajne yago manaj yad wayayiŋ. Goyenbe asaj sobam mere kaŋ bili irtiŋ goyen yad waŋ waŋ niŋ manaj bege sir ma yiyyeŋ.

¹⁴⁻¹⁵Be, baras yade det kurayen kurayen yird yird meteŋ teŋ hi al Aleksanda gobe nende saba goke igiŋ ma nurde asogo nirde buluŋ wor

po niryiŋ geb, al goyen keŋkela keneŋ hayiŋ. Mongo ge manaŋ buluŋ giryen geb. Kame mata buluŋ tiyyiŋ goke Doyaŋ Al Kuruŋniniŋ beleŋ wol hiyyeŋ.

¹⁶Haŋkapya Roma gabmanyen merere huwarmiriŋya goyenterbe ne faraŋ nurtek mar miŋmoŋ. Hubu wor po. Faraŋ nuriŋbe tumjaŋ kafura heŋ harhok nuneŋ busaharde pasi hamiŋ. Gega nubul teŋ busaharamiŋ mar goyen goke Al Kuruŋ beleŋ buniŋeŋ nurd yunwoŋ yeŋ nurde hime. ¹⁷Mel gobe gwaha tiyamiŋ gega, Doyaŋ Al Kuruŋne beleŋ, “Naŋa hoyanđe hoyanđe kuŋ merene tagalde tukayiŋ,” nineŋ meteŋ nunyiŋ goyen pasi ma irmiŋ geb, goke teŋbe yeŋ beleŋ ne merere huwarmiriŋ goyenterbe neya heŋ faraŋ nuryiŋ. Irkeb Roma gabman beleŋ nubul tiyamiŋ. Gobe dapŋa kafuram wor po kura laion beleŋ nisitek yara gega, Al Kuruŋ beleŋ gor mat nawaryiŋ gogo. ¹⁸Be, Al Kuruŋbe asogone beleŋ buluŋ nirniŋ tikeb faraŋ nurke kuŋ kuŋ funaŋbe alya bereyamiŋ doyaŋ yirde hi bana gon nad niryen. Niŋgeb yeŋ po hugiŋeŋ deŋem turŋun yaŋ irde hitek. Fudinde wor po.

Mere funaŋ

¹⁹Be, Prisilaya uŋ Akwilaya, Onesiforusyen diriŋmiŋmiŋya gobe yeŋ ge dufay heŋ himyen goyen momoŋ irayiŋ. ²⁰Erastusbe Korin taunde tubul timiriŋ. Munaŋ Trofimusbe garbam irke Miletus taunde gor tubul timiriŋ. ²¹Gebe makaj buluŋ ma heŋ hikeya gar waŋ waŋ beleŋ kura keneŋbe araneŋ po wayayiŋ. Al Kuruŋ dirŋeŋ weŋ neya gar hite mar gare tumjaŋ ge niŋ dufay heŋ hanjen goyen momoŋ irayiŋ ninaj geb, gago ginhem. Go mar goyen kurabe Yubulus, Pudens, Linusyabe Klodia.

²²Be, Doyaŋ Al Kuruŋniniŋbe geya hiriryeŋ, irde Al Kuruŋ beleŋ geyabe geya haŋ marya goyen tumjaŋ buniŋeŋ dirde igiŋ igiŋ dirde hiwoŋ yeŋ gusuŋaŋ irde hime. Gog po.